



# D O E P A K

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUMKRUIJELKRANT NUMMER 4) DoePAK DuPAK



Een **dupák** (spreek uit: **do-pak**) is een stang- en trucpop. Het nummer met de dupák wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspopentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurtelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de hals van de *Dood van Pierlala* in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onder af gemanipuleerd; de dupák wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doodge stille geschiedt, gaat het strekken en inkrimpen van de dupák razendsnel en met veel rumoer. Dupák betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupák hangt, gaat door de kop en het lijf heen en zit vast aan de houten heup. Het gat in de kop is iets wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupák is een touw vastgemaakt. De touwtjes gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhoutje. Door dit houtje op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lappen lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en valt weer om. Behalve springen kan de dupák ook om zijn as draaien; daarbij zwieren zijn armen wijd uit.

## Dancing man

**DoEz**elig (slaperig) word je niet van het gehuppel van de *Dancing man*. Dit is een Engels woord voor een dansend speelgoedpoppetje. Het figuurtje vertoont zijn kunsten op een plank. De bespeler zit schuin op het einde van deze lat. Het langste deel steekt een stuk onder het been uit. Het houten figuurtje wordt door middel van een stokje – dat in de rug steekt – boven de plank gehouden. De voetjes raken bijna de 'vloer'. Door ritmisch met de vuist van de vrije hand op de plank te slaan, gaat deze trillen. Zo gaan de voetjes op en neer. Dit klinkt als het geklikklak van een tapdanser. De benen kunnen heen en weer zwaaien. De armpjes draaien als molenwieken in de rondte.

Zoek in het **poppentheater-abc** op onze **websites** naar het Duitse woord voor dit dansende figuurtje.

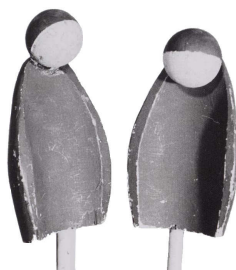
Wat is de juiste naam?

- \* *Steptänzer*;
- \* *Mister stepper*.



## Objectpop

Een *objectpop* is vaak gemaakt van een gebruiksvoorwerp. Bijvoorbeeld: een schoenspanner met een bolletje verandert in een pater en een borstel wordt een egel. Zo'n pop kan ook van groente of fruit gemaakt zijn. Twee verschrompelde aardappels met uitlopers zijn dan ineens een oud echtpaar.



## Elk past op zijn zakken ...

dat is een tekst op de *poppenkast* waarmee de *poppenspelers* vroeger waarschuwden voor zakkenrollers. Sta je geboeid naar een straatpoppenkastvoorstelling te kijken, pas dan op dat je niet bestolen wordt. Laat anderen niet hun zakken vullen met jouw spulletjes. Nog meer grappige gezegden over het poppentheater zijn te ontdekken in de internationale **Poppenspe(e)lmuseumbibliotheek**.

Maak gerust eens een afspraak voor een bezoek en bekijk onze website [www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl](http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl).



## Pulcinella

'n **PAK** slaag krijgen van *Pulcinella* (spreek uit: **poelstjenella**) in de poppenkast, dat is beslist geen lolletje. Wild gaat hij zijn vijanden met de **knuppel** te lijf. *Pulcinella* is een eeuwenoude schelm. Hij is de stamvader van veel Europese hoofdpersonen in de nationale poppenkasten. *Pulcinella* is een van de **clowns** uit de Italiaanse **commedia dell'arte** (spreek uit: **kommediadelartee**). Dat is een spelvorm die bestaat uit dans, kluchten en muziek.

Veel figuren uit deze vorm van volkstheater kregen een vaste plaats in het poppentheater, met name **Colombina**, **Arlecchino** (spreek uit: **arlekiëno**), **Pierrot** en **Pantalone**. De laatstgenoemde is een oude gierigaard. Hij is een rijke koopman met een sik en een lange, nauwe broek. Zo is hij de naamgever van de pantalon geworden.

In tegenstelling tot zijn buitenlandse verwanten, die een gekleurd pak dragen, gaat *Pulcinella* geheel in het wit gekleed. De bovenste helft van zijn gezicht is bedekt met een zwart **halfmasker**.

Op het plaatje links hiernaast zie je drie figuren. De witte clown bespeelt een **handpop**. We kunnen in deze pop **Harlekijn** (Arlecchino) herkennen.

- Hoe heet de linker figuur?
- \* *Pulcinella*;
  - \* *Pierrot* (spreek uit: **pjerrool**).
- Wat is de naam van de rechter acteur?
- \* *Pantalone*;
  - \* *Paljas*, een nar.

## Affiche

Een *affiche* is vaak 'een stukje fantasie op straat'. Het is een aangeplakte reclameboodschap. Affiches die wijzen op een *theateroptreden* zijn dikwijls prachtig. Het plaatje moet groot zijn. Zo kun je van ver zien waar het toneelstuk of het *poppenspel* over gaat.

De poster is het 'visitekaartje' van een theatergezelschap! Aanplakbiljetten zijn er in verschillende formaten: van klein tot meer dan levensgroot. In de **Poppenspe(e)lmuseumwinkel** zijn fraaie posters – en nog heel veel meer afbeeldingen – over het *poppentheater* verkrijgbaar.

Via [www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2](http://www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2) kun je een heleboel prachtige affiches bekijken.



## Koekenpan

**Vitéz László** (spreek uit: **vi-tees lasloo**) is de komische figuur in het Hongaarse volkspoppenspel. Zijn kostuum, neus en puntmuts zijn rood. Hij bindt de strijd aan met gevaarlijke tegenstanders. Net als *Jan Klaassen*. Zijn beste wapen is een **braadpan**.



✂ Knip *Vitéz László* uit, plak hem op een stukje karton en speel.



Poppenspe(e)lmuseum ©

Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21  
[www.poppenspelmuseum.nl](http://www.poppenspelmuseum.nl) [www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl](http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl) [info@poppenspelmuseum.nl](mailto:info@poppenspelmuseum.nl)

**DoePAK**-oplossingen

\* De juiste antwoorden: *Steptänzer*, *Pulcinella* en *Pantalone*.